

במדבר

שבת – יום מנוחה

לכל יום-טוב יש עניין כללי אותו הוא מבטא ופועל בעולם – דבר החוזר באופן זהה כל שנה ושנה. נוסף לכך יש לימוד ועניין מיוחד ב'קביעות' (הזמן המסויים: יום בשבוע, פרשת השבוע וכו') בה חל אותו החג. דבר המלמד אותנו – מדגיש ומבהיר, עניינים מסוימים השייכים לאותו יום, וכן מוסיף כוחות לביצוע ענייניו של אותו חג.

כאשר חג השבועות חל ביום ראשון (=כמו בשנת תשנ"א בה נאמרה השיחה), הרי אנו מקבלים רצף של שבת-חג השבועות, כאשר פרשת השבוע בשבת זו היא פרשת במדבר.

מה הם הלקחים הנלמדים מכך וההוראות למעשה – שאמורים לחדד את המסר של חג זה? קשר ברור בין השבת לשבועות מתבטא במאמר חז"ל "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה" – כלומר, מתן תורה לבני ישראל במדבר חל ביום השבת. ובוודאי שלא 'באקראי' אלא זאת משום שיש קשר הדוק בין שניהם: שבת עניינה מנוחה, כפי שמודגש גם רבות שוב ושוב בתפילות השבת ("יום מנוחה... מנוחת שלום... מנוחה שלמה שאתה רוצה בה... ועוד), גם מתן תורה עניינה מנוחה, שכן שלמות מנוחת העולם היה במתן תורה, כמו שכתוב בתהילים: "ארץ יראה ושקטה" – עד מתן תורה הייתה הארץ במצב של "יראה", שכן קיומה לא היה מובטח אם לא יקבלו בני ישראל את התורה – מטרת הבריאה, ובמתן תורה שקטה ונרגעה.

הכלל והפרטים

בכלל הבריאה כולה הרי היא מעצם בריאתה 'חסרת מנוחה'. שינויים הם במהותם היפך המנוחה, וכל הבריאה משתנה ללא הרף: הזמן מתחלף, הנבראים כולם עוברים כל זמן קיומם שינויים תמידיים של צמיחה וכו'. רואים זאת בברור יתר אצל האדם: כאשר הוא אינו חש מטרה אחת ברורה בכל קיומו, הרי השינויים התמידיים בחייו גורמים לו לאי-שקט תמידי ש'שובר' אותו ומונע ממנו להגיע לשלמות, מנוחה והצלחה מירבית בכל ענייניו.

מה היא אותה מטרה שבשבילה נברא האדם? – "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני".

לכן השבת מביאה מנוחה – שכן בה הושלמה מלאכת הבריאה ומורגש בה הסיום והתכלית של הכל, איך הכל בא מאת ה' אחד, לצורך כוונה אחת. השבת גם מהווה עליה מהזמן ללמעלה מהזמן – ולכן גם מתחילים לספור אחריה שוב מהתחלה "יום ראשון, יום שני..."

דבר זהה, ובחדות יתרה, בא לידי ביטוי במתן תורה, בו הובהרה וירדה לעולם המטרה האחת של בריאת העולם – דירה לה' בעולם על כל פרטיו. ידיעת המטרה האחת מביאה לכך שגם העיסוק בכל הפרטים נעשה מתוך מנוחה. כך גם בתורה עצמה, למרות שהמצוות הינן פרטים רבים, אך כולן חדורות ראשית כל במטרה אחת "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו" – לקיים את רצונו של ה', "לעשות רצון אביך שבשמים". וההדגשה היא "רצון" – רצון הוא אחד פשוט. הוא אינו מתחלק לחלקים ואינו משתנה לפי הדבר אותו רוצים. כך כל מצווה פרטית, מכיוון שהיא רצון ה' הרי בכך היא כוללת בעצם בתוכה את כל המצוות כולם ומכאן בא הכלל ההלכתי "העוסק במצווה פטור מן המצווה".

במצוות אהבת ה' מודגש הדבר: האהבה לה' גורמת לאדם לרצות לדבוק באלוקות, לעזוב את העולם הזה בו האלוקות מוסתרת ונמצאת אחרי צמצומים, ולהתחבר עם ה' – מקור הנשמות. אולם, ה' רוצה שנעבוד בעולם הזה דווקא, בעולם התחתון ביותר, מה שגורם לצורך לחזור לעולם, על מנת להגיע למדרגה גבוהה עוד יותר של חיבור לאלוקות, וחוזר חלילה. דבר זה מכונה בחסידות 'רצוא ושוב' – כשכבר הכינוי של התהליך מלמד על היפך המנוחה! אולם כאשר הכל חדור במטרה האחת לעשות את רצון ה', הרי זה בא מתוך המנוחה הפנימית שבמטרה אחת.

הביטול מביא לגילוי

ואיך מגיעים באמת לאיחוד עם ה'? על ידי ביטול. כאשר האדם מרגיש שכל מציאותו היא רק להיות עבד לה', "לשמש את קוני", הרי הוא מגיע לאיחוד עם הקב"ה בדרגת "עבד מלך – מלך".

משל לכך הוא התנהגותם של העשיר והעני בפניותיהם אל המלך: העשיר מבין בערכם של נכסים, ולכן הוא מסתנוור ומתפתה גם לכבוד ולעושר שלפני חדר המלך – המשמר, השרים וכו'. לעומתו העני לא מתעניין כלל בכל אלו. רצונו הוא אך ורק לדבר ביחידות עם המלך בעצמו, וכלום לא מסיט אותו ממטרה זו.

כך גם בעבודת ה': ה'עשיר' מבין בדרגות הרוחניות, מלאכים, ספירות וכו' – ולכן יתכן שהוא יבקש את הגילויים הרוחניים השונים (או דרגות רוחניות גבוהות: אהבת ה' יראת ה' וכו'), שבהם יש חילוקי דרגות, ומשום כך אין אצלו מנוחה. אולם ה'עני' עומד בביטול מוחלט, וכל רצונו הוא להתאחד עם ה' בעצמו בלבד. וכתוצאה מכך הוא מקבל אחר כך גם את כל הגילויים וכו'.

המילה "מלך" מרמזת על עניין זה: מלך ראשי תיבות מוח, לב, כבד. איך מאחדים את מנוחת המוח עם תנועת הלב, שיהיה "מוח שליט על הלב", ומתוך 'הסכמת' הלב לכך? על ידי ביטול, בו מגיעים עד עצמותו של המלך. הדבר רמוז בכבד בו נקרש הדם – עניין המנוחה בדם שמטבעו הוא בתנועה.

גילוי 'עצם המלך' על ידי ה'ביטול' היה במתן תורה – בו היה גילוי אלוקות במוחש שבא על ידי כך שבני ישראל הקדימו 'נעשה' ל'נשמע' – עניין הביטול. כך מגיעים עד לעצמותו כביכול, ומעוררים את רצונו למלוך עלינו.

להחדיר זאת ביום-יום

זהו, אם כן, הכח שאנו מקבלים מהקביעות של חג השבועות ביום ראשון: מכיוון שבכל שבת מתחדש עניין המנוחה, ומיום ראשון – כל פרטי ענייני הבריאה, ומכיוון שבכל חג השבועות ניתנת התורה מחדש, הרי ברצף שלהם מודגשים שני דברים: מכיוון שאנו באים באופן רצוף וללא הפסק באמצע מהשפעת המנוחה של שבת – מודגשת ביותר המנוחה. ומכיוון ששבועות חל ביום ראשון מודגשת בזאת הטמעת המנוחה בתוך כל פרטי הבריאה.

ומה מלמדת אותנו העובדה שבשבת זו קוראים דווקא את פרשת במדבר? מדבר מסמל את השיא של חוסר המנוחה. עליו נאמר: "לא ישב אדם שם" – אין בו התיישבות ומנוחה. אם כן, מתן תורה במדבר מלמד על המשכת המנוחה גם במדבר, ומשם לכל העולם. הדגשה של עניין זה יש בעובדה שפרשת במדבר מתחילה בסיפור על מניין בני ישראל. מניין קשור עם קביעות והתיישבות – דבר שמונים (סופרים) אותו, יש לו גדר הלכתי ש"אינו בטל לעולם", אינו מתערבב ומתבטל מגדרו גם בתוך כמות גדולה ממנו לאין שיעור. אם כן מודגשת בכך החדרת הקביעות וההתיישבות בעולם.

להוסיף בלימוד

מכיוון שבזמן מתן תורתנו בכל שנה ניתנת התורה (באופן חדש) מחדש, והיא ניתנת למטה דווקא ("לא בשמים היא"), באופן שמתווסף חידוש במנוחה שבעולם – מובן שבני ישראל צריכים בכל שנה לקבל את התורה (מחדש) באופן חדש. והחידוש בזה צריך להיות ביתר שאת וביתר עוז, ובשני הקצוות: קבלת התורה מחדש מתוך הכרה בנותן התורה (ביטול), ושהתורה היא תכלית כל הבריאה כולה, ובמילא מביאה היא לחידוש במנוחה בעבודתו של היהודי, ומנוחה בעולם. וביחד עם זה – להמשיך מנוחה זו בכל פרטי המצוות, בכל פרטי הכוחות שלו ובכל פרטי עבודתו, עד בכל פרטי העולם.

לאור זאת יש להוסיף בלימוד התורה, ובעיקר פנימיות התורה, מתוך הכרה בנותן התורה, מה שגורם התבטלות, אך גם ללמוד מתוך הבנה והשגה. יש להוסיף חידוש בכמות ואיכות לימוד התורה – הן בלימוד פרקי אבות בשבתות הקיץ, כאשר לפחות משנה אחת או יותר נלמדת בעיון. כן יש להוסיף בלימוד השיעורים הכלליים של חומש תהילים ותניא (חת"ת) כפי החלוקה שלהם לימים. ובמיוחד שלשיעורי חת"ת יש שייכות מיוחדת לשבועות – חומש הוא ספרו של משה רבינו (שקיבל בשבועות את התורה), תהילים הוא ספרו של דוד המלך (שנפטר בשבועות) וספר התניא הוא תמצית תורתו של רבי ישראל הבעש"ט (שגם הוא נסתלק בשבועות). כמו כן יש להוסיף בלימוד השיעור היומי ברמב"ם (או ספר המצוות). וכן כל אחד יוסיף בשיעורים הפרטיים בתורה שהוא לומד.

יש לכל יהודי את חלקו המיוחד בתורה, ולכל אחד יש חיוב לחדש בתורה, ואת חידושי התורה צריך לפרסם (למרות שבדורות קודמים היו מאוד זהירים בכך) – אמנם יש לנהוג זהירות בעת שמפרסמים, לא לפסוק להלכה או להוסיף שזה רק לפי עניות דעתי וכדומה, אולם דווקא בדורותינו יש צורך לפרסם כמה שיותר חידושי תורה על מנת להוסיף בלימוד התורה ובחיות ותענוג שבלימוד.

ויהי רצון שההוספה והחידוש הללו יוסיפו במנוחה – עד מנוחת כל העולם, שתבוא על ידי ביטול כל הסתרות הגלות, כולל השאלות בפרטי הגאולה ומשיח – מה שבא רק בגלל שנולדו וגדלו בגלות, נהיו אנשי גלות ונמצאים במצב גלותי. והעיקר הוא שמנוחה זו תבוא מי"ד – שהם ראשי תיבות של שלושת הרועים הרוחניים השייכים לשבועות: משה רבינו, ישראל (הבעש"ט) ודוד מלכא משיחא – והעיקר מי"ד ממש!

למה יש שאלות על משיח? (ציטוט מדברי הרבי בשיחה)

...עד שזה יביא בקרוב את המנוחה האמיתית והשלימה – של "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים", ביטול הגלות של בני ישראל, שגלות היא ההיפך הכי גדול ממנוחה והתיישבות של בני ישראל – "אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם", שמתבטלים הן טלטולי הגלות והן היפך המנוחה של הגלות הפנימית בעבודת השם, כולל ופשוט – הביטול של כל ההעלמות והסתרים של הגלות, וכל השאלות בפרטי הגאולה ומשיח צדקנו, שזה בא מצד הגלות עצמה, מצד זה שנולדו בגלות וגדלו בגלות, במילא נהיו "אנשי גלות" רחמנא ליצלן, ונמצאים ב"מצב גלותי" – שכל זה יתבטל, ויתהפך (על ידי תשובה אמיתית), על ידי גילוי אצל עצמו והדגשת הנשמה (חלק אלוקה ממעל ממש) שנמצאת למעלה מגלות, ונמצאת במצב של מנוחה, מעין שבת ומנוחה לחיי העולמים.

"המעשה הוא העיקר" - ההוראות לפועל המובאות בשיחה כולה:

לקבל כל שנה את התורה מחדש, ובאופן של קליטה: להוסיף חידוש בכמות ובאיכות בלימוד התורה. הן בפרקי אבות בשבתות הקיץ (ולפחות משנה אחת בעיון), הן בשיעורים הכלליים של החת"ת והרמב"ם, והן בכל חלקי התורה של כל אחד ואחת, ובפרט בפנימיות התורה.

לפרסם ולהוסיף חידושי תורה (גם אם לא בטוחים באמיתתם – אך להוסיף הסתייגות במקרה כזה, ולא לפסוק להלכה).